

Behoud van biodiversiteit en aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering

Verklaring van de EEAC-werkgroep Biodiversiteit op 9 september 2005

De volgende raden van de EEAC ondersteunen deze verklaring:

België

- Environment and Nature Council of Flanders (MiNa-Raad) *

Duitsland

- Advisory Council on the Environment (SRU)
- Council for Landstewardship (DRL)

Finland

- Finnish Council for Natural Resources (FCNR)

Hongarije

- National Council on the Environment (OKT)

Ierland

- Comhar - The National Sustainable Development partnership
- The Heritage Council

Nederland

- Council for the Rural Area (RLG)

Oostenrijk

- Austrian Association for Agriculture Research (OeVAF)
- Forum for Sustainable Development

Polen

- State Environmental Council of Poland (PROS) **

Portugal

- National Council on Environment and Sustainable Development (CNADS)

Spanje

- Advisory Council for the Sustainable Development of Catalonia (CADS)

Slovenië

- Council for Environmental Protection (CEPRS)

Verenigd Koninkrijk

- Royal Commission on Environmental Pollution (RCEP)
- Countryside Council for Wales (CCW)
- English Nature (EN)
- Joint Nature Conservation Committee (JNCC)
- Scottish Natural Heritage (SNH)

Zweden

- Environment Advisory Council (MVB) - Working Group on Sustainable Use and Conservation of Natural Resources

* Twee organisaties die in de raad zijn vertegenwoordigd ondersteunen de verklaring niet.

** De PROS ondersteunt de verklaring, maar kan de doelstellingen ten aanzien van de uitstoot van broeikasgassen niet ondersteunen.

Samenvatting

De klimaatverandering versnelt de achteruitgang van de biodiversiteit. Het behalen van de EU-doelstelling van Gothenburg 'stoppen van het verlies aan biodiversiteit in 2010' komt in het gedrang. Maatregelen voor vermindering van broeikasgasuitstoot zijn uitermate belangrijk, maar er is meer nodig om het risico van verlies van plant- en diersoorten te minimaliseren. Er moet synergie ontwikkeld worden tussen behoud van biodiversiteit en beleid in andere relevante sectoren, die aanpassingsmaatregelen en mitigatie in verband met de klimaatverandering te maken hebben doorvoeren.

Inleiding

Biodiversiteit is de basis voor goederen en diensten die ecosystemen leveren. Deze zijn cruciaal voor het welzijn en de overleving van de mens. Zij vertegenwoordigen een belangrijke economische waarde, ook al zijn deze goederen en diensten niet verhandelbaar en dragen zij geen prijskaartje. De waarde komt voort uit het direct gebruik (zoals in voedsel, medicijnen, biologische beheersing, grondstoffen voor de industrie, recreatie en toerisme) en het indirect gebruik (zoals fotosynthese, atmosferische, klimatologische en hydrologische regulatie, de kringloop van nutriënten, ongedierte- en plantenziektebestrijding, bestuiving en grondaanwas en -behoud). Biodiversiteit bevat ook een verscheidenheid aan andere niet-gebruikswaarden zoals de intrinsieke waarde (inherente waarde) en waarde als erfgoed (waarde voor toekomstige generaties).

Dat wij een periode van klimaatverandering tegemoet gaan die zijn weerga niet kent, daarover is de wetenschap en politiek eensgezindheid. De klimaatverandering, voornamelijk teweeggebracht door uitstoot van broeikasgassen door menselijke activiteiten, vormt één van de grootste bedreigingen voor het milieu waarbij enkele leefgemeenschappen en omgevingen bijzonder kwetsbaar zijn geworden (zie: 1). De broeikasgassen die zich al in de atmosfeer bevinden, zorgen voor een blijvende stijging van de mondiale temperatuur in de eerste helft van de 21e eeuw. Huidige emissies en die van de komende jaren zullen de klimaatveranderingen in de tweede helft van de eeuw nog verder versterken.

Het is van groot belang dat wij nu matigen om klimaatveranderingen op de lange termijn tegen te gaan. Als de temperatuur meer dan 2° C stijgt, stijgt de kans op belangrijke ecologische ontregeling en sociale rampen tot een onaanvaardbaar niveau. Zelfs bij deze drempelwaarde van 2° C treedt verlies op aan biodiversiteit en biologische hulpbronnen die van belang zijn voor de opslag van koolstof.

Het is evident dat de uitstoot van broeikasgassen drastisch moet verminderen. Het Kyoto Protocol is een belangrijke eerste stap om duidelijk te maken dat klimaatverandering een enorm en omvangrijk milieuprobleem is en dat het noodzakelijk is om uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Extra maatregelen zijn cruciaal om het klimaat effectief te stabiliseren. Analyse van de mondiale economische trend geeft aan dat matiging wellicht tegen acceptabele kosten mogelijk is, vooral als dit gezien wordt in het licht van de voorspelde schade als gevolg van klimaatverandering. De drempelwaarde van 2° C en de mondiale verantwoordelijkheid van de Europese Unie in aanmerking nemend adviseert de Werkgroep Energie van de EEAC dat de Europese Unie zich dient te verplichten tot een vermindering van broeikasgas in 2020 met tenminste 30% onder het niveau van 1990, en met 70% vermindering in 2050 (zie 2). Omdat mitigerende activiteiten zowel positieve als negatieve gevolgen kunnen hebben voor de biodiversiteit dienen deze zorgvuldig te worden beoordeeld op hun effecten.

Omdat wij in de komende 50 jaar blootgesteld worden aan klimaatveranderingen die wij niet kunnen voorkómen, zullen wij ons moeten aanpassen aan de onvermijdelijke gevolgen. Deze aanpassing dient gericht te zijn op het verminderen van de kwetsbaarheid van de mens en natuurlijke systemen voor klimaatveranderingen. Om de biodiversiteit te behouden zullen extra maatregelen aangewend moeten worden om zo de druk te verminderen die voortkomt uit bijvoorbeeld versnippering van de natuurlijke omgeving, verandering van landgebruik, overbevising, vervuiling, uitbreiding van het stedelijk gebied en invasie van vreemde soorten. Het 'voorzorgsprincipe' dient een cruciale overweging in deze te zijn. Activiteiten die aanpassing van biodiversiteit aan klimaatveranderingen bevorderen, kunnen een bijdrage leveren aan behoud en duurzaam gebruik en beheer van land, en vice versa. Behoud van biodiversiteit en onderhoud van de structuur en de functie van ecosystemen kunnen bijdragen aan strategieën voor klimaataanpassing door de veerkracht van ecosystemen in stand te houden, en kunnen daardoor de kwetsbaarheid voor klimaatverandering beperken (zie 3).

Beleid van de Europese Unie inzake biodiversiteit

Op de jaarlijkse conferentie van 7-10 september 2005 in Oxford, Engeland, wil de EEAC:

1. het belang nogmaals onderstrepen dat tegen 2010 in de hele Europese Unie het verlies van biodiversiteit een halt is toegeroepen (Gothenburg doelstelling) en de noodzaak benadrukken om op alle niveaus actie te ondernemen (ook door regionale en lokale actoren in de lidstaten);
2. het belang benadrukken van beleidsintegratie in de voornaamste sectoren, met name in de landbouw,

bosbouw, visserij, water, verkeer en vervoer, energie, ontwikkelingen in het stedelijk en landelijk gebied, handel en economie; gezondheidszorg en regionaal en ruimtelijk beleid), om zo een duurzaam gebruik van natuurlijke bronnen te verkrijgen en het verlies van biodiversiteit te verminderen (Malahide Message (zie [4](#)));

3. benadrukken dat de implementatie van de EU-Biodiversiteitsstrategie en van EU-Biodiversiteitsactieplannen (die uit het Biodiversiteitsverdrag zijn voortgekomen) belangrijk is en geïntensiveerd dient te worden;
4. oproepen tot een continue ontwikkeling van het Natura 2000-netwerk voor land en zee, en voor de implementatie van duurzaam beheer, zowel in, als buiten de beschermde gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn, Kaderrichtlijn Water, Biodiversiteitsverdrag);
5. aandacht vragen voor het belang van uitbreiding van beheersplannen voor gehele landschappen; het stopzetten van het netto verlies aan leefgemeenschappen; het verbeteren van ecologische verbindingen om versnippering tegen te gaan en voor het opnieuw creëren van grootschalige ecosystemen (Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy; Habitatrichtlijn, art.10);
6. ondersteuning geven aan het opzetten van een samenhangend netwerk van beschermde zeegebieden (Johannesburg Commitment) en hierbij terdege rekening houden met het beheer van biodiversiteit in kustgebieden en in de zee (zie [5](#));
7. ondersteuning geven aan de klimaatdoelstelling van de Malahide Message (doelstelling 4), in het bijzonder aan de noodzaak om de ecologische verbinding van het Natura 2000-netwerk te bereiken; aan het stimuleren van het ecologisch netwerk met de buurlanden (4.3); aan het in kaart brengen van de meest bedreigde leefgemeenschappen en soorten en aan het opstellen en uitvoeren van beheersplannen (4.4) waarbij rekening moet worden gehouden met de verschillende geografische reikwijdte van de verwachte invloed op de biodiversiteit in Europa (zoals die in de arctische, de noordelijke, de gematigde en de Mediterrane gebieden, in bergen en op eilanden);
8. de noodzaak erkennen voor veerkrachtige ecologische systemen (terrestrische, zoetwater-, kust- en zeesystemen) met kwalitatief hoge genetische diversiteit, die zich aan kunnen passen aan veranderingen als gevolg van klimaatverandering dan wel deze kunnen faciliteren, en dit bewerkstelligen door toepassing van de ecosysteembenadering (Besluit VII/11 aangepast tijdens de 7e Biodiversiteitsconferentie in Kuala Lumpur in 2004).

Aanpassing van biodiversiteitbehoud aan klimaatverandering

Tevens zal de EEAC:

9. het belang bevestigen van het beoordelen van de waargenomen en verwachte invloeden van klimaatverandering op de biodiversiteit binnen de context van de dynamiek en de functionaliteit van ecosystemen; het erkennen van het verschil tussen natuurlijke ecologische successie en functionele processen en veranderingen die door het klimaat zijn veroorzaakt; het aanpassen van streefcijfers en het instellen van biodiversiteitindicatoren om daarmee het beleid inzake biodiversiteit te helpen opstellen en om voorwaarden voor biodiversiteit in ander beleidsplannen te integreren (bijvoorbeeld de structurele indicatoren in de Europese Unie dienen ook indicatoren voor biodiversiteit te bevatten) (zie [6/7](#));
10. de voordelen bevestigen van een vroegtijdige actie om veerkracht op te bouwen en ecosystemen te helpen zich duurzaam aan te passen aan klimaatverandering; (dit heeft als extra voordeel dat het kostenbesparend is) (zie [6/7](#));
11. de noodzaak erkennen om samenwerking en potentieel te versterken (regeringen, beheersagentschappen, deskundigen, en andere belanghebbenden zoals wetenschappers) om klimaatverandering aan de orde te stellen en om biodiversiteitbehoud aan te passen aan de gevolgen daarvan (zie [6/7](#));
12. de noodzaak erkennen om een 'best practice' vast te stellen; om adviezen en richtlijnen inzake het ondervangen van de gevolgen van klimaatverandering te communiceren, en om duurzame opties te formuleren voor de aanpassing van land- en waterbeheer aan de gevolgen daarvan (zie [7](#));
13. aanbevelen dat de Commissie en de Raad van de Europese Unie:
 - a. het belang bevestigt van aanpassing binnen haar beleid inzake klimaatverandering;
 - b. een kader opstelt waarbij in het beleid van de Europese Unie de verplichting van haar lidstaten is verankerd om aanpassing aan klimaatverandering in beleid en plannen voor land- en waterbeheer te integreren zodat de biodiversiteit en het herstellingsvermogen van ecosystemen worden ondersteund;
 - c. de regionale en nationale strategieën, die het belang van biodiversiteit aan de orde stellen, bevordert (zoals

ook door de European Environment Agency is aanbevolen (zie [g](#)));

d. de noodzaak bevestigt voor een pan-Europese aanpassingsstrategie voor biodiversiteit die, via de Conventie inzake Biologische Diversiteit, de opname van aanpassing aan klimaatverandering in Nationale Biodiversiteit Strategieën bevordert;

e. bepalingen opneemt voor aanpassing van biodiversiteit in beleidsherzieningen, zoals de Biodiversiteitsstrategie, Thematische strategieën en de EU-Duurzaamheidsstrategie, om doelstelling 4 van de Malahide Message te kunnen uitvoeren;

f. de uitvoering bevordert van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water om aan de gevolgen van klimaatverandering tegemoet te komen, waarbij de nadruk gelegd dient te worden op:

- het belang van ecologische samenhang binnen het Natura 2000-netwerk en de noodzaak om de gebieden met elkaar te verbinden;
- de noodzaak om in die gebieden ruimte te geven aan veranderende soortensamenstellingen, zoals ook migrerende soorten, en om de voortvloeiels van de beschermde status te erkennen;
- de noodzaak voor beleid inzake de spreiding van niet inheemse soorten in het Natura 2000-netwerk naarmate het klimaat verandert;

g. middelen ter beschikking stelt voor geïntegreerd onderzoek om prioriteit te kunnen geven aan beleidsveranderingen die ten goede komen aan het behoud van biodiversiteit en aanpassing aan klimaatverandering en mitigatie, zoals een langetermijn monitoringprogramma (met een uitgebreid netwerk van gebieden en soorten in de lidstaten) om over de effectiviteit van de aangenomen beleidsmaatregelen te kunnen informeren en die te toetsen;

h. verzoekt om mitigatieprojecten voor het klimaat en maatregelen die door de lidstaten zijn voorgesteld op hun effect op biodiversiteit te beoordelen, en dat ondersteuning wordt onthouden aan de projecten die mogelijk schadelijk zijn;

- een pakket middelen samenstelt, zoals investeringen, om te garanderen dat deze adviezen ook worden doorgevoerd;

14. een beroep doen op de lidstaten om:

a. nationale strategieën inzake biodiversiteit te ontwikkelen en te monitoren, en om actie in andere belangrijke sectorale beleidsplannen te integreren;

b. hun beleid, plannen en acties voor natuurbehoud aan te passen in het licht van de waargenomen en verwachte gevolgen van klimaatverandering;

c. maatregelen op te nemen om de ecologische verbinding te vergroten, en om versnippering in de planning van landgebruik te verminderen;

d. zaken betreffende het behoud van biodiversiteit te integreren in het beleid inzake aanpassing aan klimaatverandering, sectoraal beleid en duurzame ontwikkelingsstrategieën;

e. te garanderen dat maatregelen voor aanpassing en vermindering van uitstoot van broeikasgassen geen negatieve gevolgen hebben voor de biodiversiteit en, indien mogelijk, een positief profijt opleveren door het herscheppen of herstellen van beschadigde ecosystemen;

f. ondersteuning te bieden voor onderzoek naar de gevolgen die klimaatverandering heeft voor biodiversiteit en de resultaten te gebruiken om de politiek te informeren;

15. adviseren om een taakgroep in te stellen die de bevoegdheid heeft om:

a. informatie te verzamelen over bestaand beleid, plannen en acties van de regeringen van de Europese Unie en hun instanties om het behoud van biodiversiteit aan te passen aan de klimaatverandering;

b. bestaande maatregelen opnieuw te bezien en nieuwe benaderingen ten aanzien van aanpassing aan klimaatverandering te overwegen;

c. te handelen als een raadgevend forum voor de herziening van beleidsplannen en de ontwikkeling van aanpassingsmaatregelen voor biodiversiteit op Europees niveau;

d. begeleiding voor 'best practice' natuurbehoud te ontwikkelen met betrekking tot klimaatverandering;

e. begeleiding te verspreiden en te bevorderen;

f. de vooruitgang jaarlijks te rapporteren.

Referenties

1. Climate Change 2001. Intergovernmental Panel on Climate Change, 2001.

Zie: www.ipcc.ch.

2. 70/30 Towards European Targets for Greenhouse Gas Reduction 2050 and 2020. Statement of the EEAC

Energy Working Group, 2004.

Zie: www.eeac-network.org.

3. Interlinkages between Biological Diversity and Climate Change. CBD Technical Series No. 10, 2003.

Zie: www.biodiv.org.

4. Message from Malahide: Halting the Decline of Biodiversity - Priority Objectives and Targets for 2010. Stakeholder Conference on Biodiversity and the EU - Sustaining Life, Sustaining Livelihoods (Malahide, Ireland, 2004).

Zie: www.nbu.ac.uk/biota/messagefrom%20malahide.pdf.

5. Towards a European Marine Strategy. Statement of EEAC Marine Working Group, 2004.

Zie: www.eeac-net.org.

6. Recommendation Vth IUCN World Parks Congress 05 (Climate Change and Protected Areas) noted by the Vth IUCN World Parks Congress (Durban, South Africa, 2003).

Zie: www.iucn.org.

7. Resolution 042 (Adaptation to Climate Change: a Framework for Conservation Action) adopted by the 3rd IUCN World Conservation Congress (Bangkok, Thailand, 2004).

Zie: www.iucn.org.

8. Impacts of Europe's Changing Climate. EEA Report No 2, 2004.

Zie: reports.eea.eu.int/climate_report_2_2004/en.